

نهضت سدسازی به زبان آمار

ایران یکی مدعیان اصلی دارنده فناوری و صنعت سدسازی
در دنیا شناخته می‌شود

جدول ۱: سدهای مخزنی به بهره‌برداری رسیده طی سال‌های ۷۶ تا نیمه ۸۴ از محل اعتبارات ملی

سال	تعداد	توضیحات
۱۳۳۶	۱	سد اهر
۱۳۳۷	۲	سد بانه و سد کهریز
۱۳۳۸	۳	سد بانه، سد کهریز و سد کهریزک
۱۳۳۹	۵	سد بانه، سد کهریز، سد کهریزک و سد کهریزک
۱۳۴۰	۵	سد بانه، سد کهریز، سد کهریزک و سد کهریزک
۱۳۴۱	۶	سد بانه، سد کهریز، سد کهریزک و سد کهریزک
۱۳۴۲	۷	سد بانه، سد کهریز، سد کهریزک و سد کهریزک
۱۳۴۳	۸	سد بانه، سد کهریز، سد کهریزک و سد کهریزک
۱۳۴۴	۹	سد بانه، سد کهریز، سد کهریزک و سد کهریزک
۱۳۴۵	۱۰	سد بانه، سد کهریز، سد کهریزک و سد کهریزک
۱۳۴۶	۱۱	سد بانه، سد کهریز، سد کهریزک و سد کهریزک
۱۳۴۷	۱۲	سد بانه، سد کهریز، سد کهریزک و سد کهریزک
۱۳۴۸	۱۳	سد بانه، سد کهریز، سد کهریزک و سد کهریزک
۱۳۴۹	۱۴	سد بانه، سد کهریز، سد کهریزک و سد کهریزک
۱۳۵۰	۱۵	سد بانه، سد کهریز، سد کهریزک و سد کهریزک

ماهنامه جهان انرژی به مناسبت همایش
بزرگداشت نقش آفرینان صنعت سد سازی
کشور که در ۱۳ اسفند ماه امسال -روز آب
در ایران قدیم- برگزار می‌گردد، این موضوع
را محور بحث یکی از ویژه نامه های خود
قرار داده است.

برپایی همایش بزرگ صنعت سد سازی
کشور، آن گونه که علیزاده مدیر کل روابط
عمومی و امور بین الملل وزارت نیرو بیان می
کند، هدفش کمک به افزایش و توسعه
ظرفیت های نیروی انسانی و اعتلای روحیه
و انگیزه در جامعه سد سازی کشور است.
این همایش که برای نخستین بار در
تاریخ صنعت سدسازی کشور برگزار می
گردد، کلیه دست‌اندرکاران صنعت سدسازی
اعم از متخصصان، محققان، دانشگاهیان،
شرکت های مهندسی مشاور و پیمانکاران را
مخاطب قرار داده است.

کشور ایران به دلیل قرار گرفتن در منطقه خشک
جهان با چالش‌های جدی در خصوص کم آبی در مسیر
توسعه خود مواجه است. متوسط بارش سالانه در کشور ما

ویژه‌نامه همایش صنعت سدسازی ماهنامه جهان انرژی

سد «ایزد خواست فارس»، «کبار قم»، «کریت طیس» از جمله بلندترین سدهای قوسی جهان هستند که در ایران بنا شده‌اند. سد کریت طیس با ارتفاع ۶۰ متر بیش از ۵۰۰ سال بلندترین سد جهان بود و از شاهکارهای مهندسی جهان، که حتی زلزله طیس هم به آن آسیب نرساند. صنعت سدسازی با شیوه‌های مدرن به ویژه سدهای با مقیاس بزرگ در حدود سه دهه قبل در ایران آغاز گردیده است. مطالعه و طراحی سدهای مخزنی بزرگ از حدود سال‌های ۱۳۲۷ شروع و احداث این سدها از اواخر دهه ۱۳۳۰ صورت عملی به خود گرفت.

با وقوع انقلاب اسلامی ایران صنعت سدسازی در کشور وارد مرحله جدیدی گردیده و صنعت آب کشور ایجاد خودکفائی در این زمینه را هدف بزرگ و متعالی خود قرار داده است. با فراهم شدن زمینه‌های مختلف و با شروع برنامه اول (سال ۱۳۶۸) توسعه اجتماعی و اقتصادی کشور، بر اساس ظرفیت سازی که در کلیه ابعاد مورد نیاز این صنعت انجام گرفت، گام‌های اساسی عظیم و شجاعانه‌ای برداشته شد. مهار آبهای سطحی و توسعه بهره برداری از منابعی که بدون مصرف از دست می‌روند، به طور بارزی در سرلوحه برنامه‌های توسعه اقتصادی اجتماعی کشور قرار گرفت. تلاش‌های گسترده‌ای از سوی وزارت نیرو صورت گرفت تا جایی که آمار سدهای احداث شده طی دو دهه پس از پیروزی انقلاب از ۱۳ سد به ۶۰ سد افزایش یافت. در حال حاضر، در برنامه تامین آب کشور ۷۰ سد مهم و ۴۸ شبکه آبیاری زهکشی در دست اجرا قرار دارد که نمایانگر توان بالای مهندسی در کشور است، با این تحول شگرف هم اکنون صنعت سدسازی کشور به مرحله خودکفائی رسیده است و کلیه مراحل مطالعه طراحی، نظارت، ساخت، مدیریت و بهره برداری از سدهای مخزنی به دست توانای مهندسیین کشور صورت می‌گیرد.

دانش و تجربیات حاصله از روند اجرائی طرح‌ها، دستیابی به استانداردهای علمی، خودباوری و اتکاء به نفس کارشناسان ایرانی و اتخاذ استراتژی‌های مناسب، در این امر مهم، بی‌اثر نبوده است.

ایرانیان در طول دو دهه گذشته ۲۶۱ سد بزرگ ساخته‌اند. ۱۱۵ سد بزرگ را در حال اجرا دارند مطالعه و طراحی ۲۷۹ سد بزرگ را نیز آغاز کرده‌اند. هم اکنون متخصصان سدسازی کشور پا را از ایران نیز فراتر نهاده و ساخت ۱۵ سد بزرگ در کشورهای مختلف جهان را در دست اجرا دارند. ایرانیان امروز به عنوان یکی از مدعیان اصلی دارنده فناوری و صنعت سدسازی در دنیا شناخته می‌شوند. حدود ۹۰ شرکت مهندسی مشاور و ۶۰ شرکت پیمانکاری در بخش سدسازی در کشور فعالیت می‌کنند. در جداول ذیل سعی شده تلاش‌های صورت گرفته

در بخش آب به زبان آمار بیان گردد. □

همین دلیل است که سدسازی در تمامی برنامه‌های توسعه مورد توجه خاص بوده است.

قدمت سدسازی ایرانیان به ۲۵۰۰ سال پیش بر می‌گردد. «سد داریوش» بر روی رودخانه کرد در استان فارس که در زمان هخامنشیان و در محل فعلی سد درودزن ساخته شده قدمتی بیش از ۲ هزار سال دارد. سد چند منظوره «امیردر» روی رودخانه کرد با هزار سال قدمت نمونه دیگری از این دست است که از آن برای ذخیره آب و و راه اندازی آسیاب‌های آبی استفاده می‌شده است.

جدول ۲: عملکرد بهره برداری از شبکه‌های اصلی آبیاری و زهکشی

عنوان	کل شبکه‌های بهره‌برنداری شده دوره ۵۷ ساله (۸۴-۱۳۲۶)	بیش از جمهوری اسلامی دوره ۳۱ ساله (۵۷-۱۳۲۶)	
		جمهوری اسلامی	۸ سال
مساحت اراضی (هزار هکتار)	۱۶۳۹۸	۵۵۲	۵۳۲۰۵
درصد	۱۰۰	۳۴	۳۲

جدول ۳: عملکرد بهره‌برداری از سدهای مخزنی

عنوان	کل سدهای بهره‌برنداری شده ۵۷ ساله (۸۴-۱۳۲۶)	بیش از جمهوری اسلامی دوره ۳۱ ساله (۵۷-۱۳۲۶)	
		جمهوری اسلامی	۸ سال
مساحت	۵۹	۱۳	۵۳
درصد	۱۰۰	۲۲	۲۵
طول کل سدها (کیلومتر)	۲۵۱۵۰	۱۳۲۳۸	۱۱۴۴
طول کل سدها (کیلومتر)	۱۰۰	۲۵۲۶	۲۳۶۰۶

جدول ۴: اهم طرح‌های در شرف اجرا در خارج از کشور

کشور	نام پروژه	قدرت	موضوع پروژه	سرپایه مورد نیاز میلیون دلار
رومانیا	نیروگاه ترمب	۲۶۱۵۰	توسعه نیروگاه	۳۰۰
رومانیا	کابوین	۱۳۵	نیروگاه موجود	۴۵
مالی	کبیه	۲۶۱۴	احداث نیروگاه	۹۸
رومانیا	سنگ نوده ۲	۲۶۱۱۰	احداث نیروگاه	۲۰۰